Ders : 109

Konu : Yönetim ve Yöneticinin Vasıfları

YÖNETİM

İdare : Döndürmek, döndürülmek, çekip çevirmek, yönetmek gibi anlamlara gelir.

İdaredeki odak nokta insandır; Bütün âlem insan için vardır. İdarede yörünge; insana dünya ve âhiret mutluluğunu kazandırmaktır. Zîra ;

Yönetim ve yönetici, idare ve idareci, insan için ve insanın mutluluğu için vardır.

YÖNETİM ESASLARI

Yönetim: Kur'an, Sünnet, İcma'dır. Ayrıca insanlığın kat'î nasslara aykırı olmayan akıl, hikmet, ilim ve tecrübe ile elde ettiği birikimlerinden de istifade edilebilir.

Yöneten: Hem Allah'a hem de insanlara hesap verecek olan hizmet ehli yönetici, herkesin isteyerek arkasından gittiği, inandığı ve güvendiği, gerektiğinde hesaba çekebildiği âdil ve dürüst insandır.

Yönetilenler : Dünya ve âhiret mutluluğu istenen insanlar topluluğudur.

YÖNETİCİNİN VASIFLARI VE GÖREVLERİ

1. Ehil ve âdil olmak :

İdârecinin en önde gelen vasıflarından biri ehliyet (liyâkat) ve birisi de adâlettir.

Allah (c.c.) şöyle buyurur:

إِنَّ اللّهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤدُّوا الأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُم بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُم بِهِ إِنَّ اللّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا*

-"**Allah size, mutlaka emanetleri ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adâletle hükmetmenizi emreder**"[1].

Yine Allah (c.c.) şöyle buyuruyor;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ أَطِيعُواْ اللّهَ وَأَطِيعُواْ الرَّسُولَ وَأُوْلِي الأَمْرِ مِنكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً*

-" **Ey iman edenler ! Allah'a itaat edin. Peygambere ve sizden olan Ulü'l -Emr'e de itaat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz, Allah'a ve âhirete gerçekten**

[1] Nisâ suresi, 58. ayet

inanıyorsanız, onu Allah'a ve Resûlüne götürün (Kur'an ve Sünnete başvurun), bu; hem hayırlı, hem de netice bakmından daha güzeldir.[2]"

2. Sorumluluk bilincinde olmak :

Yönetici; Allah'a ve insanlara karşı sorumlu olduğunun bilincinde olmalıdır,

Yönetici; Allah'a karşı kulluk görevlerini yerine getirmelidir,

Yönetici; Bulunduğu toplumda ma'rûfun yaygınlaşması ve münkerin yok olması için çalışmalıdır.

Allah (c.c) şöyle buyurur ;

-" **Kendilerini yeryüzünde iktidara getirirsek onlar, namazı dosdoğru (daîmî) kılarlar, zekâtı verirler, ma'rûfu emrederler ve münkeri yasaklarlar. İşlerin sonu Allah'a aittir. [3]"**

Hz. Muhammed (s.a.v) şöyle buyurur ;

"**Hepiniz çobansınız ve hepiniz sürünüzden (idarenizin altındakilerinden) sorumlusunuz**..."[4]

Ömer ibni Abdül Aziz Halîfe seçilince yanındaki ilim ve hikmet erbabına tavsiyelerini sordu.

Onlar şu tavsiyelerde bulundular ;

-" **Yarın kıyamet gününde azabtan kurtulmak istiyorsan, Müslümanların yaşlılarını baban yerine koy, gençlerini kardeş kabul et, çocuklarını kendi çocuklarınmış gibi düşün !**

Kadınlarını ise kızkardeşin ve annen gibi kabul et. Onlara; Annene, babana, kardeşine ve çocuklarına yaptığın gibi muamele et."

Halîfe Hârûn Reşid'e de Allâme Fudayl b. İyaz şu nasihati yapmıştı ;

-" **İslâm Ülkesi, senin evin gibidir. Ahâlisi, ev halkın gibidir. Babalara, kardeşlere ve çocuklarına iyilikle muamele et. Korkarım ki, şu güzel yüzün ateşte yanar ve çirkinleşir. Güzel yüzlülerden niceleri Cehennemde çirkinleşir ve idarecilerden niceleri orada esir olur.**

Allah'tan kork ve O'na ne cevap vereceğini düşün. Cevaplarını şimdiden hazırla! Çünkü kıyamet günü, Allah sana müslümanların hepsinden tek tek soracaktır. Hepsi için adalet isteyecektir. Eğer bir gece bir ihtiyar kadın, evinde bir şey yemeden uyursa, yarın senin eteğine yapışır ve sana hasım (düşman) olur."

Hz. Alî (k.v) yöneticilere şu nasihatlarda bulunmuştur ;

---

[2] Nisâ suresi, 59. ayet
[3] Hac suresi, 41. ayet
[4] Buharî, Nikah, 91

- Halka (yönetilenlere) karşı daima içinizde sevgi ve nezaket duyguları besleyin. Başarınızın, onları azarlayıp sert davranmakta yattığı fikrine kapılmayın. Herkese âdil davranın.
- Taraf tutmayın, bazı insanları kayırmayın. Bu tür davranışlar sizi zulme ve despotluğa çeker.
- Halkın (yönetilenlerin) güvenini kazanın ve onların iyiliğini istediğinize kendilerini
- inandırın, yaptığınızla kişiyi minnet altında bırakmayın.
- Hiçbir zaman vâdinizden dönmeyin. Yapmaya güç yetiremiyeceğiniz işleri de vâd etmeyin.
- Öfkenizi yenin, Öfkeliyken ceza vermekten sakının. Kızgınlığınız yatışsın ki, isabetli ve âdil kararlar verebilesiniz.

Hz. Alî (k.v) yöneticilere ayrıca şu nasihatları da yapmıştır :

- Hakkı uygula,
- Doğru yoldan ayrılma,
- Bilmediğin şeyi sor,
- Nefsin isteklerini terk et,
- Gerçek meydana çıkıncaya kadar hiçbir işi hafife alma,
- Meydana çıkan bir iş önemsiz de olsa yine titiz davran,
- Allah'tan korkan, sorumluluk duygusuna sahip temiz kişileri kendine yakın tut,
- Yalan yere sana yapılan övgüleri kabul etme, bu tarz övgülerde hile ve çıkar vardır.
- Hilesini sezdiğin kişiye aslâ güvenme,
- Sırlarını sırdaşından başkasına açma,
- Üstesinden gelemiyeceğin işe girişme,
- Hayırlı bir işe girişince acele et,
- Başkalarına acı ki, Allah ta sana acısın.

3. İstişare etmek :

Yöneticilerin en önemli görevlerinden birisi de, idaresinde bulunanlarla, cemaatiyle, ayrıca ilim, basiret, tecrübe, ehliyet, adalet, insaf, güvenirlilik ve takvâ gibi özelliklere sahip olan insanlarla da istişare etmesidir. Allah (c.c) şöyle buyurur ;

-"Onlarla iş hakkında istişare et! Bir kere de azmettin mi artık Allah'a tevekkül et (güvenip dayan). Çünkü Allah, kendine tevekkül edenleri sever."[5]

-"Onların işleri aralarında müşâvere (ile)dir.[6]"

İstişâre, İslâm'ın ortaya koyduğu kurallardan biridir. İstişâreyi terkeden yönetici güvenilir sayılmaz ve güvenilir olmayan yöneticilerin başarılı olması mümkün değildir.

[5] Âl-i İmrân suresi, 159. ayet
[6] Şûrâ suresi, 38. ayet

4. İnsana değer vermek :

Başkan / Yönetici, Ev halkına şefkat eden şefkatli baba gibi olmalı, yönetimini üzerine aldığı kimselere karşı, önce insan olarak bakmasını bilmelidir.

Kendisine hizmet edilen efendi değil, kendisi bizzat hizmet eden efendi olmalıdır.

Hz. Muhammed (s.a.v) şöyle buyurmuştur ;

سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ

"Kavmin (toplumun) efendisi onlara hizmet edendir.[7]"

Yönetici;

- Çevresine rıfk (yumuşaklık) ile davranmalıdır.
- Halktan ve cemaattan kim olursa olsun, insana insan olarak değer vermeli ve yumuşaklıkla muamele etmelidir.
- Sözü fiiline ters düşmemelidir.
- Hizmet ettiği toplumunun huzur ve refahını düşünmeli, katkı sağlamalıdır.
- İşleri müjdelemek ve nefret ettirmemeli, kolaylaştırmalı ve zorlaştırmamalıdır.
- Samimi olmalı ve ihânet etmemelidir.

İslam Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.) bu konuda şöyle buyurmaktadır ;

"**Eğer bir yönetici müslümanların idare işini üzerine alır, sonra onlar için çalışıp samimiyet göstermez (ve onlar için hayırlı olmaz) ise onlarla birlikte cennete giremez."**[8]

"**Allah'ın kendisine bir topluluğu idare etme fırsatı verdiği bir kul, o topluluğa ihânet ederek ölürse, Allah ona cenneti mutlaka haram kılar**."[9]

Dünya makâmının, kiridir kibir,
Değil mi ki, her kul. Hakk önünde bir.
Yetkin olsa bile kullanma cebir;
Bu dünya makâmı, olmaz sana yâr,
Allah rızasının zerresi kadar.

(Cengiz Numanoğlu)

Alınacak Dersler

1. Yönetici ehil ve adil olmalıdır.
2. Yönetici, sorumluluk sahibi olmalıdır. Çünkü, emrinin altında bulunanlardan sorumludur.
3. Yönetici, işlerini istişare ederek yürütmeli, çalışma arkadaşlarına değer vermelidir.

Bu Hafta

1. Âl-i İmrân suresi, 159. Ayetin tefsirini okuyalım.
2. Peygamberimiz (s.a.v.)'in "Kavmin efendisi....." hadisini mânasıyla birlikte ezberleyelim.

---

[7] Deylemî, Müsned, II, 324
[8] Müslim, İmâre, 22
[9] Müslim, İmâre, 21; Buhârî Ahkâm, 8.